

Zpráva ze zahraniční pracovní cesty

Účel cesty:	Zesílení spolupráce policejních složek mezi EU a západním Balkánem v oblasti enviromentální kriminality		
Místo konání:	Podgorica	Země konání:	Černá Hora
Den odjezdu:	07. 6. 2022	Den návratu:	10. 6. 2022
Účastníci cesty:	Martin Zemek, Ř-ČIŽP, OOH		

Úvod

Ve dnech 07. 6. – 10. 6. 2022 se v Podgorici, hlavním městě Černé Hory, uskutečnilo jednání (workshop) organizované pod záštitou projektu EMPACT OAP 8.4, jehož cílem bylo zesílení spolupráce policejních složek mezi EU a západním Balkánem v oblasti enviromentální kriminality, a to především v oblasti nelegálního nakládání s odpady.

Jednání bylo určeno jak pro představitele orgánů činných v trestním řízení, tak zároveň pro zástupce orgánů životního prostředí.

Účastníci: AT, HU, SI, SK, CZ, EL, IT, RO, EU Commission, EUROPOL, FRONTEX, OLAF, Albánie, Bosna – Hercegovina, Kosovo, Černá Hora, Severní Makedonie, Srbsko a Ukrajina.

Stanovými záměry jednání byly:

- zvýšení povědomí o enviromentální kriminalitě (problematika znečišťování a nakládání s odpady) v balkánských zemích vč. možné provázanosti se zeměmi EU
- výměna zkušeností s potíráním TČ na ŽP (rozdílnost administrativního řízení s trestním)
- výměna modus operandi
- příprava operativních akcí, (předběžně stanoveny na termín 7. - 11. 11. 2022)

08. 06. 2022

První jednací den došlo k rozdělení jednotlivých účastníků na tři samostatné skupiny (policie a celní správa, inspektoři životního prostředí a státní zástupce), které dostaly za úkol vytvořit pomyslný plán společných akčních dnů, tzn. zodpovědět na otázky „kde, kdy, co, kdo, jak, v jakém množství?“ Součástí bylo zakomponovat do plánu zúčastněné strany, nejpálčivější problémy, sběr informací, koordinační centrum, přípravnou fázi, rizikovou analýzu a klíčové faktory pro úspěšné výsledky. Tento „brainstorming“ probíhal téměř celý dopolední blok. Mluvčí každé skupiny pak následně prezentoval závěry a výstupy dané skupiny.

Nejsložitější částí bylo shodnout se na společném záměru, neboť každá země, především balkánská, spatřuje prioritu v něčem jiném. Diskutovalo se především o přeshraniční přepravě odpadů, nelegální těžbě písku, šterku a dalších surovinách, jejichž ložiska jsou následně zasypávána nebezpečným odpadem, ale například rovněž o masivní nelegální těžbě dřeva a jeho následném obchodování s EU, příp. sousedícími státy. Každý člen zmiňované skupiny získal během krátké chvíle hrubý přehled o nejkritičtějších dopadech na ŽP v dané zemi.

Po přestávce následovalo vyhodnocení a krátká debata nad navrhovanými akcemi.

Následovaly příspěvky jednotlivých účastníků.

Maďarsko

Maďarský zástupce informoval o zapojení maďarské policie do projektů v rámci EMPACT. Letošní rok jde o zapojení do řady akcí, buď v postavení co-leadera nebo jen účastníka. Zodpovědným orgánem v této oblasti je Národní policie, resp. Národní úřad vyšetřování. Celní správa řeší problematiku spotřebních daní, DPH, příp. IPR. Všichni zúčastnění policisté jsou zkušenými pracovníky v oblasti odhalování ENVI TČ a je vždy nezbytné, aby docházelo k postupnému kariernímu posunování tak, aby jednotliví pracovníci byli znalí všech úskalí daného prostředí. Zajímavostí je fakt, že po odsouhlasení všech OAP v rámci ENVI problematiky, jsou tyto OAP transformovány do Národního EMPACT akčního plánu, a to na návrh ředitele Národního vyšetřovacího úřadu. Všechny tyto OAP mají pak svého národního leadera, lhůty nebo výkonnou, exekutivní jednotku.

Kosovo

Kosovský představitel informoval o struktuře, legislativní úpravě ochrany ŽP a výkonných pravomocích inspektorů ŽP. Složení státních orgánů vymáhajících právo na ŽP je v podstatě stejné jako v České republice.

Největšími problémy jsou nelegální těžba pískových hmot, demoliční práce starých budov obsahujících azbest, ale rovněž i obchod se živými zvířaty chráněnými Úmluvou CITES.

Slovinsko

Ze strany slovinského kolegy rovněž zazněla struktura a právní rámec činnosti policie ve Slovinsku. Jde o velmi podobný model, strukturu, podle kterých je sestavena činnost Sekce 03 Pátrání GŘC. Na úrovni Generálního ředitelství policie působí celkem tři koordinátoři pro ENVI problematiku, na jednotlivých ředitelstvích pak pracují vyšetřovatelé zpracovávající konkrétní případy. V současné době nemá SI policie specializovaný útvar na ENVI, nicméně letošní rok byla schválena pracovní skupina na ENVI, která bude řešit případy v rámci celostátní působnosti. Z národní strategie vyplývá, že hlavními prioritami jsou ochrana vodních zdrojů, nelegální přepravy odpadů, nelegální skládkování, příp. ochrana lesů.

Dále bylo informováno, jakým způsobem byla transformována mezinárodní legislativa do té národní a problematika definování TČ.

Navazující prezentace se týkala případu nelegálního uložení tzv. neodvodněného a nepraveného kalu z čistírny odpadních vod v bezprostřední blízkosti vodního toku, resp. pitného zdroje. Rozborem kalu byla zjištěna přítomnost salmonely, těžkých kovů a dalších nebezpečných složek. Část odpadů kontaminovala podzemní vodu a muselo dojít k nákladné asanaci ŽP. Důkladným šetřením bylo zjištěno, že zdrojem odpadů byly čistírny odpadních vod. Firma, která tuto činnost měla na svědomí, oficiálně uzavřela smlouvu na recyklaci těchto kalů, nicméně fyzicky nikdy k recyklaci nedošlo. Část odpadů byla dokonce prodána jako úrodná zemina. Celkem došlo k nelegálnímu uložení cca 2000 tun kalů. Přibližně stovka obyvatel přilehlých vesnic byla tři dny bez pitné vody. Skupině devíti obviněných hrozí trest odnětí svobody osm až dvanáct let.

09. 06. 2022

Druhý den byl koncipovaný především interaktivně, tzn. znovu došlo k rozdělení účastníků na jednotlivé skupiny. V rámci každé skupiny se plánovaly konkrétní podrobnosti avizované mezinárodní akce, která by měla proběhnout v první polovině listopadu 2022.

Rakousko

Kolega z rakouské BMK informoval ve velmi podrobné prezentaci o přepravě odpadů baltánským směrem.

Dále proběhly odborné přednášky na téma:

- nelegální obchod s regulovanými látkami (z hlediska ochrany ovzduší) pro klimatizace, které jsou v EU již zakázané používat. Do EU se dostávají ze třetích zemí, kde jejich výroba a používání nejsou dosud omezeny. V trestních případech se angažuje např. Španělská Guardia Civil, SEPRONA.
- Přeshraniční přeprava odpadních plastů – nové požadavky podle Basilejské úmluvy, limitní hodnoty, kvalita, legislativní úprava v EU a požadavky na vývoz z EU do třetích zemí. Prezentaci zajistilo rakouské Ministerstvo ŽP.
- Nelegální těžba dřeva – typy činnosti, možnosti vyšetřování, stanovení škody, stíhání – zkušenosti ze Slovenska – Policie SR.

Závěrem lze shrnout, že program dvoudenního jednání byl složen tak, aby jednotliví účastníci získali přehled o právní legislativě, pochopili charakteristické znaky předmětné trestné činnosti páchané mezinárodními organizovanými zločineckými skupinami a v neposlední řadě získali přehled o úloze všech kompetentních složek, vč. Europolu, Frontexu a jiných mezinárodních a evropských agentur působících v oblasti boje proti této formě trestné činnosti.